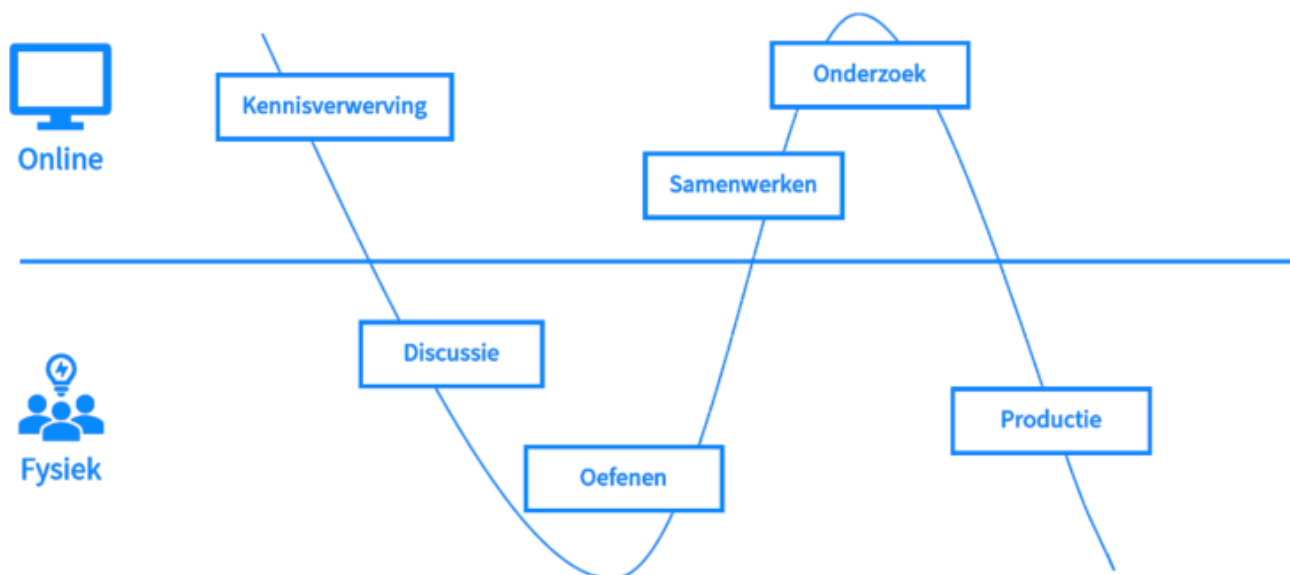

Onderwijs geven kan op veel manieren: in een groep of individueel, fysiek of online, synchroon of asynchroon. Al die manieren vereisen een andere aanpak. Wanneer je ze op de juiste wijze weet te combineren, verrijk je de leerervaring van de student. Die combinatie heet *blended learning*. Maar wat is nu de beste blend en hoe ontwerp je die? Om daarbij te helpen staan in de serie ‘*blended learning in de praktijk*’ precies die vraagstukken centraal. In dit eerste deel staan we stil bij de vraag: “Hoe krijg je inzicht in het studieproces van studenten en zorg je dat ze voorbereid naar een bijeenkomst komen?”

De blended learning wave

Het uitwerken van [blended learning](#) kan op veel manieren. Wat echter altijd goed werkt, is om de leerreis van je studenten te visualiseren als een soort storyboard. Dit wordt ook wel de *blended learning wave* genoemd (zie figuur 1). Hiermee kan je de onderlinge verhoudingen van je leeractiviteiten gemakkelijk in kaart brengen en een logische volgorde van leren vaststellen.

Figuur 1. De blended learning wave.

Het probleem: voorbereiding van studenten

Een veelgehoorde klacht van docenten is dat hun studenten onvoorbereid naar een bijeenkomst komen. En dat niet alleen, ze hebben daarbij vaak geen zicht op wie zijn of haar voorbereiding wel of niet heeft gedaan. Het probleem is dus tweeledig:

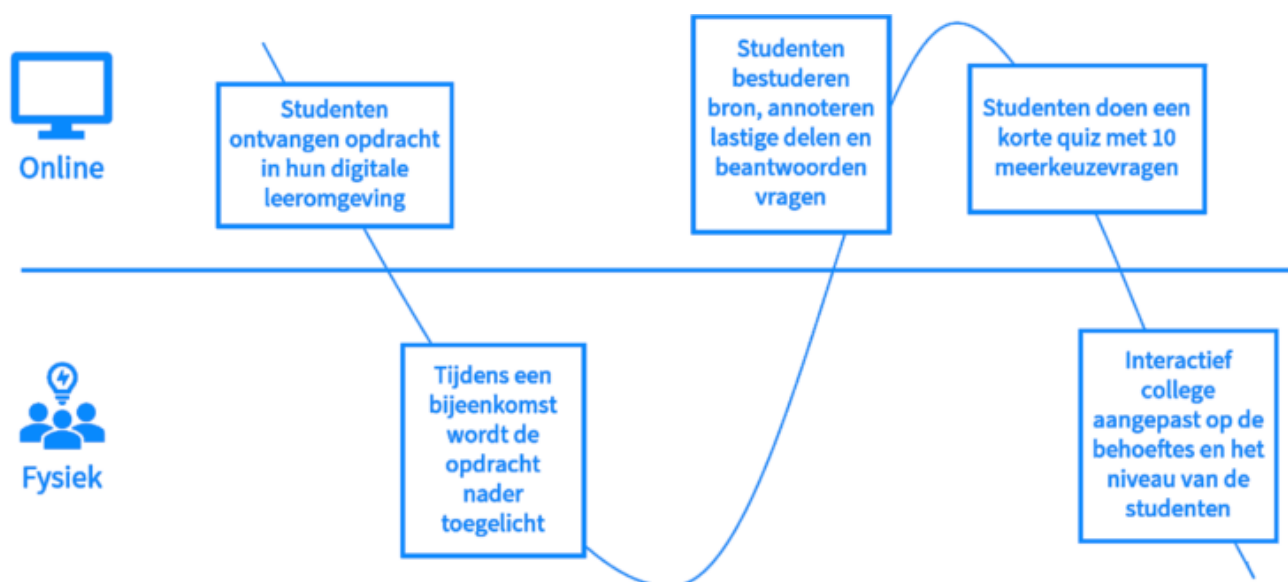
1. Hoe krijg je inzicht in het studieproces van de studenten?
2. Hoe motiveer je studenten de voorbereidende opdrachten wel te doen?

Inzicht in het studieproces

Het bestuderen van bronnen voorafgaand aan een bijeenkomst is vaak relatief individueel gericht,

zonder interactie met medestudenten en de docent. Denk aan een student die de opdracht krijgt om een hoofdstuk uit een boek te lezen als voorbereiding op een college of les. Herkenbaar? Voor velen wel. Het bestuderen van dergelijke bronnen kan echter veel interactiever worden gemaakt met hulp van de online leeromgeving. Er bestaan namelijk tools die het mogelijk maken om bronnen aan de studenten aan te bieden waarin zij gezamenlijk kunnen annoteren, en zo aangeven welke onderdelen ze moeilijk vinden. Denk aan [FeedbackFruits Interactive Document](#) of [Perusall](#). Dit proces heet **collaboratieve annotatie**. Daarnaast kunnen studenten vragen stellen in de bron zelf, of kun jij als docent ze lees-, luister- of kijkvragen voorschotelen.

Wanneer je dit met een tool doet, ontstaat direct inzicht in het studieproces. Het kan vervolgens zinvol zijn om ook nog een [formatieve quiz](#) aan te bieden, waarin studenten bijvoorbeeld na afloop 10 vragen beantwoorden over de bestudeerde bron. Zo weet je precies wie wat heeft gedaan alvorens ze naar de bijeenkomst komen en heb je ook nog eens inzicht in de delen die studenten lastig vinden of vragen over hebben. De interactie met de leerinhoud wordt dus enerzijds verrijkt en anderzijds uitgebreid met interactie tussen studenten en met de docent. Het opzetten van een dergelijke opdracht is relatief eenvoudig (zie figuur 2).

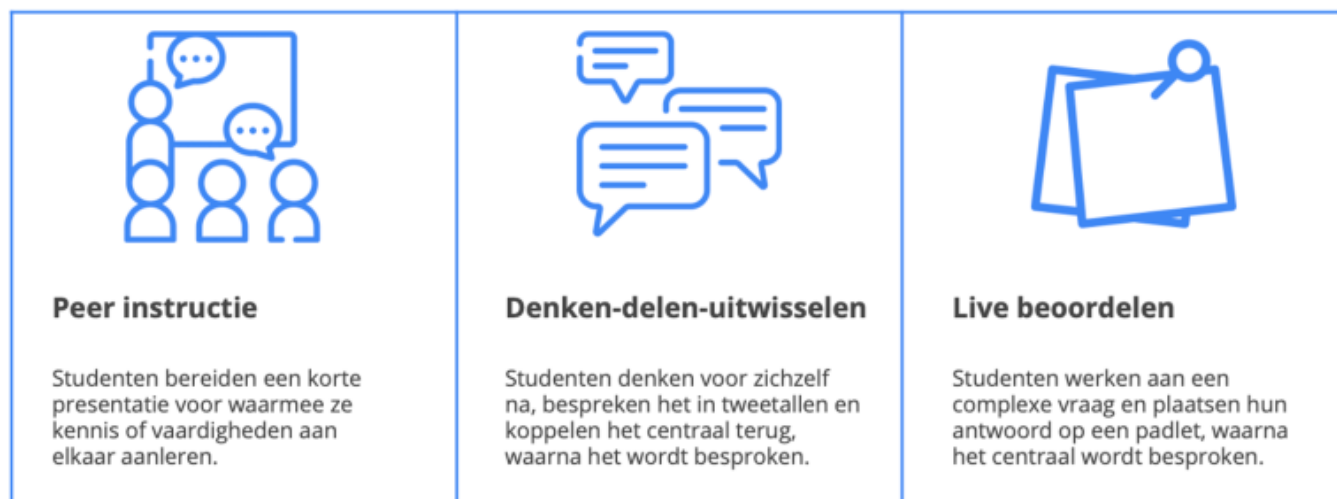
Figuur 2. Collaboratieve annotatie gevisualiseerd.

Studenten motiveren

Wie de voorbereidende opdracht wel of niet heeft gemaakt, kan sterk wisselen. Gevolg daarvan is mogelijk dat je tijdens de bijeenkomst alsnog iets moet herhalen of aan delen voorbij gaat, waardoor een deel van de studenten mogelijk afhaakt. Hoe zorg je er nu voor [dat studenten gemotiveerd zijn](#) om de voorbereidende opdrachten te maken? Anders gesteld: waarom zou je als student de voorbereidende opdracht maken?

Allereerst is het belangrijk dat de voorbereidende opdracht voor studenten relevant is. *Relevantie* kan worden geboden door de voorbereidende opdracht ook écht voorbereidend zijn: bouw er in de

lessen op voort. Doe dat bijvoorbeeld door werkvormen in te zetten waarbij [studenten actief aan de slag gaan](#) met de voorbereiding, zoals peer instructie, [denken-delen-uitwisselen](#) of [live beoordelen](#) (zie figuur 3). Laat de voorbereidende opdracht dus echt onderdeel zijn van de blended learning wave. Een andere manier om relevantie te bieden is door de lessen meer vraaggestuurd in te richten: laat studenten bijvoorbeeld (wekelijks) vooraf een quiz maken en ga in op veelvoorkomende misconcepties of laat studenten vooraf aangeven waarover zij vragen hebben.

Figuur 3. Werkvormen om studenten te motiveren

Een tweede factor is *anticipatie*: [bied studenten een duidelijke structuur](#), waarbij inzichtelijk wordt hoe de voorbereidende opdrachten zich verhouden tot de beoogde leeruitkomsten. Doe dat bijvoorbeeld door de blended learning wave of ander type overzicht regelmatig met studenten te delen om inzicht te bieden in het leerproces en daarmee het belang van de voorbereidende opdracht te duiden. Daarbij kan het extra motiverend werken om zo nu en dan voor verrassingen te zorgen: als leeractiviteiten altijd hetzelfde zijn, is er niks om naar uit te kijken. Laat bijvoorbeeld ruimte in de planning voor leeractiviteiten die in samenspraak met studenten worden ingevuld of zorg voor ‘verrassende activiteiten’: leeractiviteiten met een gastspreker of een ‘mysterie-opdracht’.

De basisbehoeften

Ten derde is het belangrijk om recht te doen aan de drie basisbehoeften van motivatie: autonomie, relatie en competentie. Gericht op *autonomie* is het aan te raden om studenten keuzevrijheid te geven, bijvoorbeeld door hen keuzes te geven in op welke manier zij de kennis uit [de voorbereidende opdracht willen aantonen](#) (laat studenten bijvoorbeeld uit de omschreven werkvormen kiezen).

Gericht op *relatie* is het aan te raden om regelmatig met studenten in gesprek te gaan over het leerproces: hoe vind jij dat het gaat? Hoe vinden zij dat het gaat? Richt je op het collectieve leerproces.

Gericht op *competentie* is het belangrijk om studenten voldoende uitdaging én ondersteuning te geven. Zorg er voor dat de voorbereidende opdracht [studenten goed laat nadenken](#), niet te moeilijk

of makkelijk is en bied hulp als de voorbereiding onvoldoende – of niet – is gedaan: laat studenten bijvoorbeeld benoemen hoe zij zich hebben voorbereid of laat hen (in groepen) bedenken en benoemen waarom de voorbereiding niet is gelukt en wat er nodig is om het een volgende keer wel te doen. Deze hulp kan helpen de competentie te vergroten, maar ook inzichten voor jouw lessen opleveren.

Hoge verwachtingen

De laatste voorbeelden grijpen terug op één van de grootste [bronnen van motivatie](#): jij als docent. [Heb hoge verwachtingen van je studenten](#): benoem dit en handel ook zo. Waak er voor dat je studenten niet te los laat: leren is uitdagend en vraagt om effectieve didactiek binnen een [krachtig vormgegeven curriculum](#).

Meer lezen?

In *Blended learning en onderwijsontwerp* vind je onderwijskundige inzichten en daarop gebaseerde inzichten en voorbeelden om blended onderwijs te ontwerpen.

[Meer info & bestellen](#)

In 33 tips voor *hbo-didactiek* vind je wetenschappelijke inzichten en daarop gebaseerde didactische werkvormen en lestitips voor motiverende en leerzame lessen.

Wessel Peeters
David L.R. Maij

Boom

33 TIPS VOOR HBO-DIDACTIEK

Adviezen uit onderzoek en onderwijs

[Meer info & bestellen](#)